

які визначають геополітичні, гео економічні передумови світової розстановки сил, глобальної конкуренції.

Не розв'язавши завдань оптимізації усієї системи міжнародної економічної діяльності України, не можна сподіватися на успішне реформування економіки держави в цілому, оскільки така діяльність є, по-перше, значним компонентом господарювання, а по-друге, його потужним каталізатором.

Особливе місце приділяється визначенню та обґрунтуванню пріоритетів та імперативів національної стратегії розвитку України в умовах світового панування глобального корпоративізму, що стає ідеологією світового розвитку в XXI столітті.

Література

1. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань: Навч. посібник – К.: Вища школа, 1998. – 544 с.
2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - К: Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.
3. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономической теории: Учеб. пособие. - М.: Рыбари, 2000. – 479 с.
4. Основи економічної теорії / За ред. С.В. Мочерного. - К.: Академія, 1998. – 464 с.
5. Основи економічної теорії. Підручник / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко. – К.: Вища школа, 2001. – 606 с.
6. Основи економічної теорії: Підручник. У 2-х кн. / Ю.В. Ніколенко, А.В. Демківський, В.А.Євтушевський та ін. / За ред. Ю.В. Ніколенка. 2-ге вид. – К.: Либідь, 1998.

Ісаєнков О.О., Ляшок Я.О., Ісаєнкова Ю.В.

УКРАЇНА В СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Умовою розв'язання кардинальних проблем внутрішнього розвитку, необхідною складовою зовнішньої стратегії України стало питання про її ставлення до тих або інших міжнародно-економічних об'єднань та коопераційних, інтеграційних процесів. Виходячи з цього особливий інтерес становить оцінка окремих географічних векторів зовнішньоекономічної орієнтації України, з яких європейський є особливо важливим.

Європейська інтеграція, яка із запровадженням на початку 2002 р. євро перейшла у нову, вищу якість, є важливим фактором міжнародних економічних відносин. У загальноєвропейському масштабі нова грошова одиниця дасть змогу уникнути значних витрат у зв'язку з переведенням однієї валюти в іншу, що означатиме виграш від 40 до 50 млрд дол. щорічно. Запровадження євро сприятиме зниженню інфляції, процентних ставок, податків, зменшенню потреб підприємств в обігових коштах, стабілізації фінансового сектору, зниженню валютних ризиків, скороченню накладних витрат з обслуговування операцій, при-

скоренню та здешевленню між валютних переказів. Опосередкованими наслідками запровадження євро можуть стати зменшення безробіття та нарощування обсягів виробництва.

Європейська інтеграція не тільки є фактором прискорення економічного розвитку країн ЄС, зростання їх значення в міжнародній торгівлі, валютно-фінансових відносинах, а й центром тяжіння геополітичних інтересів багатьох країн.

До числа таких країн належить й Україна. Ще в 90-х роках експертами Євросоюзу використовувалась специфічна геополітична формула – модель концентричних кіл. Згідно з нею „внутрішнім колом” Європи вважалися країни ЄС, а далі, за принципом зростання „відстані від Брюсселя”, розташовувалися країни ЄАВТ, колишні радянські сателіти в Європі і, нарешті, колишні радянські республіки, зокрема й Україна. Звичайно, як і будь-яка спрощена формула, ця модель є, до певної міри, умовною, і життя вже внесло до неї корективи. Разом з тим загальна ідея, що була закладена в моделі концентричних кіл, ще лишається актуальною.

Можливості українського співробітництва з ЄС мають визначатися за умови врахування тенденцій фронтальної регіональної інтеграції, яка стала основним інструментом перетворень у Старому світі та поєднала в собі як риси базової її філософії, так і цільової функції. А оскільки взаємне тяжіння західно-європейських країн не означає субконтинентального автаркізму, для України воно являє собою такий процес регіоналізації, який стає дійовою формою вираження тенденції глобалізації. Причому такою, яка з очевидних географічних та історичних причин не може не зачіпати життєвих інтересів України.

Зважаючи на пострадянські умови – неконкурентоспроможність технологічно відсталої промисловості, успадковану штучну односторонню зовнішню орієнтацію та транспортної інфраструктури, здатність України налагодити ефективне співробітництво з ЄС стала в 90-х роках та на початку нового століття індикатором її реального суверенітету.

Справді, після здобуття Україною державної незалежності поступова інтеграція в загальноєвропейські структури і налагодження багатосторонньої кооперації з ЄС стали її головними геостратегічними пріоритетами. Отримання Україною повноцінного членства в провідних континентальних економічних та політичних організаціях можна вважати необхідними передумовами найбільш органічної моделі реалізації її інтересів на світовій арені, перетворення на активного учасника життя світового співтовариства.

Згідно з урядовими програмами розвитку економіки України, в результаті значної диверсифікації міжнародної торгівлі близько 65 – 70% її обсягу до 2010 р. буде припадати на країни „далекого зарубіжжя”. І відносини з Євросоюзом у цьому контексті розглядаються як базовий вектор геостратегічної реорієнтації.

Слід враховувати й стабільність моделі розвитку країн Європи. Так, в умовах загострення фінансової кризи, від якої особливо постраждала Росія, не кажучи, навіть, про держави Азіатсько-Тихоокеанського регіону, відносна ста-

більність європейських країн може розглядатися як, до певної міри, стабілізуючий фактор через стабільність попиту на український експорт.

Членами ЄС є країни з потужними економічними системами та високим рівнем життя. Проте недоречними є безапеляційно-скептичні оцінки перспектив українського співробітництва з ЄС. Теза про те, що „Європа не заінтересована в сильній Україні, воліючи радше бачити її своїм сировинним придатком”, не має під собою такої аргументації, яка б базувалася на аналізі світових коопераційно-інтеграційних тенденцій.

Слід враховувати більш широкий гео економічний контекст. Так, одним із потужних об'єднувальних стимулів у Європі постала відносна слабкість провідних країн континенту в широкому глобальному конкурентному контексті. Європа – не лише один з центрів тяжіння та впливу в сучасній світовій економіці (з територією 3,2млн км², кількістю населення до 400 млн осіб та річним валовим продуктом близько 6,5 млрд дол.). Іншими, як відомо, є Північна Америка, де створюється Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), та країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР). І Європа не є ані регіоном з найбільшими темпами економічного зростання, ані унікальним прикладом інтеграції (в цьому зв'язку конкуренцію їй становить проект НАФТА з перспективою створення найбільшої у світі зони вільної торгівлі з населенням близько 400 млн осіб та річним валовим продуктом 7 трлн дол. США). Отже, Європа, хоча і не виявляє на зламі століть великого бажання включати до інтеграційних процесів таку велику східноєвропейську державу, як Україну, не є принципово закритою для неї зоною.

Скоріше об'єктивне відставання українського господарського комплексу від економік західних європейських країн є підставою для прискореного його ринкового реформування, зокрема відповідно до вимог так званої Білої Книги, де визначилися принципові заходи щодо реформування внутрішнього ринку країн – кандидатів на вступ до ЄС, необхідного узгодження їхніх законодавчих систем тощо.

Для України економічна інтеграція в європейській економічній простір є, як було не одноразово проголошено найвищими чинниками в державі, пріоритетним географічним напрямом і практичним засобом входження у світове господарство.

(До складу Європейського Союзу входить 25 країн з населенням 380 млн осіб. Як відомо, ЄС ґрунтується на чотирьох угодах, основоположною метою яких було забезпечення миру та стабільності в післявоєнній Європі та спільний розвиток держав-членів через економічну інтеграцію.).

Динамічний розвиток світових продуктивних сил, все ширше впровадження результатів науково-технічного прогресу відкрили для цивілізованих країн можливість переходу до інтенсивного відтворення, до формування нового технологічного підґрунтя. У результаті відбулося переростання продуктивними силами національно-державних поділів, їхній вихід за межі територіальних кордонів. Цей процес торкнувся всіх найважливіших елементів матеріальної й

нематеріальної сфери, не тільки товарів, а й капіталу, послуг, робочої сили, науково-технічного обміну, всіх стадій процесу суспільного відтворювання.

Якісно новим закономірним етапом інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає більш тісне зближення окремих національних господарств, є економічна інтеграція, в рамках якої забезпечується концентрація й переплетення капіталів, проведення узгодженої економічної політики.

Поняття „міжнародна економічна інтеграція” (economy integration) можна визначити як об’єктивний, усвідомлений і направлений процес зближення, зрощення і взаємодії національних господарських систем, що містить потенціал саморегулювання і саморозвитку, в основу якого покладено економічний інтерес самостійних господарюючих суб’єктів і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція набуває форми міжнародних угод і узгодження, що регулюються міжнародними (або наддержавними) органами. Метою інтеграції є нарощування обсягу товарів і послуг внаслідок забезпечення ефективності господарської діяльності в міжнародних масштабах.

Сьогодні інтеграційні об’єднання носять регіональний характер і розрізняються за глибиною процесів, що відбуваються у межах угруповання.

До передумов міжнародної економічної інтеграції можна віднести:

- належність (близькість) рівнів економічного розвитку й ступеня ринкової зрілості країн, що інтегруються;

- географічну наближеність країн, що інтегруються, наявність у більшості випадків спільних кордонів і економічних зв’язків, що історично склалися;

- наявність спільних економічних та інших проблем, що поставили перед країнами в галузях розвитку, фінансування, регулювання економіки, політичного співробітництва тощо;

- демонстраційний ефект. У країнах, що створили інтеграційні об’єднання, зазвичай, відбуваються позитивні економічні перетворення (прискорення темпів економічного зростання, зростання зайнятості, зниження інфляції, підвищення рівня добробуту та інше;

- появу „ефекту доміно”. Після створення інтеграційного об’єднання країни, що залишаються поза його межами, зустрічаються з певними труднощами, пов’язаними з переорієнтацією економічних зв’язків країн, що входять до угруповання, одна на одну.

Все це може призвести до скорочення торгівлі країн, що не є членами об’єднання. Деякі з цих країн не хочуть залишитися поза межами інтеграційних процесів. Вони дуже швидко підписують двосторонні угоди про торгівлю та інші економічні стосунки з країнами – членами інтеграційного об’єднання.

Міжнародна економічна інтеграція стає можливою і необхідною завдяки таким сприятливим факторам розвитку, як: поглиблення міжнародного поділу праці, подальший розвиток виробничих сил під впливом науково-технічного прогресу, розвиток міжнародної торгівлі, бурхливий розвиток транспортних та комунікаційних можливостей, тісне переплетення національних економік на мікрорівні, тенденція розвитку процесів глобалізації у світовій економіці, ство-

рення та діяльність міжнародних організацій в усіх сферах людського життя. Слід визначити і фактори, що не сприяють або унеможливають інтеграційні процеси. До них можна віднести ідеологічні розбіжності, традиційні конфлікти між країнами, світові релігії.

Соловцов П.А., Топилина О.В.

МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ОХРАНЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ И УКРАИНА

Проблемы охраны интеллектуальной собственности сегодня вышли в мире на первый план и стали уже не просто юридическим или коммерческим вопросом. Вследствие всеобъемлющей интеллектуализации современной мировой экономики они все более становятся политической проблемой, связанной с экономической безопасностью и требуют стратегических подходов к их решению. Процессы интеллектуализации достигли чрезвычайно высокой интенсивности, немыслимой еще десятилетие назад. Сейчас в мире действуют свыше 4 млн. патентов; каждый год подается приблизительно 700 тыс. заявок на патентование. [4]

Важно учитывать, что в основном уже сформировалась глобальная система регулирования охраны интеллектуальной собственности. Украина должна адаптироваться к ней, если намерена развиваться как составная часть мирового хозяйства, а не как экономика, отгороженная от мировых тенденций социально-экономического и технологического развития. [1, с. 183]

Большое значение для эффективной охраны интеллектуальной собственности имеет процесс вхождения Украины в региональные европейские структуры регулирования этой сферы, и прежде всего в структуры Европейского Союза. На этом направлении также имеются нерешенные проблемы - неопределенность позиции Украины относительно Евразийской патентной конвенции и налаживания отношений с Евразийской патентной организацией, отсутствие перспективных программ взаимодействия с Европейским патентным ведомством и Ведомством по гармонизации на внутреннем рынке (товарные знаки ЕС). [2, с. 7]

Доминирующую роль в сфере двухсторонних отношений в этой области, безусловно, играют США, являющиеся мировым технологическим лидером. Именно этот фактор, а не только угроза санкций со стороны Соединенных Штатов является мощным стимулом, побуждающим к развитию системы охраны интеллектуальной собственности в Украине. На сегодня система охраны интеллектуальной собственности в Украине находится в завершающей фазе формирования и уже способна выполнять свои основные функции. Она регулируется 37 законами и свыше 100 подзаконными актами, которые распространяют свое действие, по крайней мере, на 16 самостоятельных объектов авторского права в области науки, литературы и искусства, три вида объектов смежных